

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ
ΚΑΙΣΑΡΙΑΝΗΣ, ΒΥΡΩΝΟΣ ΚΑΙ ΥΜΗΤΤΟΥ
Φορμίωνος 83, Καισαριανή, τ.κ. 161 21. Τηλ. 210-7224123 fax.: 210-7223584
(Internet) <http://www.imkby.gr> - (e-mail) info@imkby.gr

Άριθμ. Πρωτ. Φ.1/3/206

Έν Καισαριανῇ τῇ 14ῃ Μαΐου 2026

ΕΓΚΥΚΛΙΟΣ 327η

Θέμα : « Φωτιά – Φῶς »

Πρός
τούς Πανοσι(ολογι)ωτάτους καί Αἰδεσιμ(ολογι)ωτάτους
Πρεσβυτέρους
τούς Ἱεροκήρυκες καί τούς Ἐφημερίους
τόν Ἱερολογιώτατο Διάκονο
καί τίς Ὁσιώτατες Μοναχές
τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεώς μας.

ΦΩΤΙΑ-ΦΩΣ

Ἀπὸ τὴν ἐποχὴ τῆς ἐκλογῆς τοῦ Ἀβραὰμ τὸ σύμβολο τῆς φωτιᾶς λάμπει στὴν ἱστορία τῶν σχέσεων τοῦ Θεοῦ μετὰ τὸ λαὸ του¹. Αὐτὴ ἡ βιβλικὴ ἀποκάλυψη δὲν ἔχει καμία σχέση μετὰ τὶς φιλοσοφίες τῆς φύσεως ἢ μετὰ τὶς θρησκείες ποὺ θεοποιοῦν τὴ φωτιά. Ὁ Ἰσραὴλ χωρὶς ἄλλο παραδέχεται ὅπως καὶ ὅλοι οἱ ἄλλοι λαοί, τὴ θεωρία τῶν τεσσάρων στοιχείων, ἀλλὰ στὴ θρησκεία του, ἡ φωτιά ἔχει ἀπλῶς ἀξία συμβόλου ποὺ πρέπει κανεὶς νὰ τὸ ξεπεράσει γιὰ νὰ βρεῖ τὸ Θεὸ. Πράγματι, ὁ Θεὸς φανερώνεται «*ἐν μορφῇ πυρός*» στὴ διάρκεια πάντοτε ἐνὸς προσωπικοῦ διαλόγου, ἂν καὶ αὐτὴ ἡ φωτιά δὲν εἶναι τὸ μοναδικὸ σύμβολο ποὺ χρησιμεύει γιὰ νὰ ἐκφράσει τὴν οὐσία τῆς θεότητος. Μερικὲς φορές ἡ φωτιά παρουσιάζεται συνδυασμένη μετὰ ἀντιθετικὰ σύμβολα, ὅπως ἡ πνοή, τὸ νερὸ ἢ ὁ ἄνεμος κι ἄλλοτε πάλι μεταβάλλεται σὲ φῶς.

1. Θεοφάνειες.

Βασικὴ ἐμπειρία τοῦ λαοῦ στὴν ἔρημο ἡ φωτιά, ἐκφράζει πρῶτα ὄχι τὴ δόξα τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ τὴν ἀγιότητα του, ποὺ εἶναι ἐλκυστικὴ καὶ

¹ Γενέσεως 15, 17.

ταυτόχρονα προκαλεί τὸ φόβο. Στὸ ὄρος Χωρήβ, ὁ Μωϋσῆς ἐλκύεται ἀπὸ τὸ θέαμα τῆς φλεγομένης βάτου, ποὺ ἡ φωτιὰ δὲν τὴν «κατακαίει». Ἀλλὰ ἡ θεία φωνὴ τὸν εἰδοποιεῖ ὅτι δὲν μπορεῖ νὰ πλησιάσει τὴ βάτο ἂν ὁ Θεὸς δὲν τὸν καλέσει καὶ ἂν δὲν ἐξαγνιστεῖ.² Στὸ Σινᾶ, τὸ ὄρος καπνίζει ἀπὸ τὴ φωτιὰ ποὺ τὸ περιβάλλει³ χωρὶς ὥστόσο νὰ καταστρέφεται. Ἐνῶ ὁ λαὸς τρέμει ἀπὸ φόβο καὶ δὲν τοῦ ἐπιτρέπεται νὰ πλησιάσει, ὁ Μωϋσῆς καλεῖται ν' ἀνεβεῖ κοντὰ στὸ Θεὸ ποὺ ἀποκαλύπτεται. Ὅταν ὁ Θεὸς, λοιπὸν, φανερώσει τὸν ἑαυτό του σὰν φωτιὰ ποὺ κατακαίει, δὲν τὸ κάνει γιὰ νὰ καταστρέψει τὰ πάντα στὸ πέρασμά του, ἀφοῦ καλεῖ ἐκείνους ποὺ ἐξαγνίζει.

Μία κατοπινὴ ἐμπειρία ποὺ πραγματοποιεῖται στὸν ἴδιο τόπο βοηθᾷ νὰ φανεῖ καθαρότερα ἡ συμβολικὴ ἀξία τῆς φωτιᾶς. Ὁ Ἡλίας ὁ ζηλωτὴς προφήτης ποὺ εἶναι ὅμοιος μὲ φωτιὰ⁴ ζητᾷ τὴν παρουσία του Θεοῦ στὸ Σινᾶ. Μετὰ τὴν καταιγίδα καὶ τὸ σεισμὸ τῆς γῆς βλέπει φωτιὰ. Ἀλλὰ «οὐκ ἐν τῷ πυρὶ ὁ Κύριος». Εἶναι ἓνα ἀντίστροφο σύμβολο ποὺ καταγγέλλει στὴν περίπτωσή αὐτὴ τὸ πέρασμα τοῦ Θεοῦ: μία αὔρα ἐλαφρὰ⁵. Γι' αὐτὸ ὅταν ὁ Ἡλίας θὰ ἀπαχθεῖ στὸν οὐρανὸ μέσα σὲ ἓνα πύρινο ἄρμα⁶ αὐτὴ ἡ φωτιὰ θὰ εἶναι ἀπλῶς ἓνα σύμβολο ἀνάμεσα σὲ ἄλλα γιὰ νὰ ἐκφράσει τὴν ἐπίσκεψή τοῦ ζωντανοῦ Θεοῦ.

Ἡ προφητικὴ παράδοση τείνει ἐπίσης νὰ δώσει στὸ σημεῖο τῆς φωτιᾶς τὴ θέση του μέσα στὰ πλαίσια τοῦ θρησκευτικοῦ συμβολισμοῦ. Ὁ Ἡσαΐας τὴν ὥρα τῆς κλήσεώς του βλέπει μόνο καπνὸ, καὶ νομίζει ὅτι θὰ πεθάνει ἐπειδὴ πλησίασε τὴ θεία ἀγιότητα. Μετὰ τὸ τέλος ὅμως τοῦ

² Ἐξόδου 3,2 κ. ἐξ.

³ Ἐξόδου 19,18.

⁴ Σειρὰχ 48,1.

⁵ Ἰ Βασιλειῶν 19,12.

⁶ Ἀ Βασιλειῶν 4, 11.

οράματός του, τὰ χεῖλη του ἔχουνε καθαριστεῖ ἀπὸ ἓνα πυρακτομένο κάρβουνο⁷. Στὸ ἀρχικὸ ὄραμα τοῦ Ἰεζεκιήλ, ἡ θύελλα καὶ ἡ φωτιὰ συνδυάζονται μὲ τὸ οὐράνιο τόξο ποὺ λάμπει μέσα στὰ σύννεφα, ἀλλὰ προβάλλει ἀπ’ αὐτὸ ἓνα ὁμοίωμα ἀνθρώπου: αὐτὴ ἡ παράσταση θυμίζει τὴ φωτεινὴ νεφέλη τῆς Ἐξόδου μᾶλλον παρὰ τὴ θεοφάνεια τοῦ Σινᾶ.⁸ Στὴν Ἀποκάλυψη τοῦ Δανιήλ, ἡ φωτιὰ ἀποτελεῖ μέρος τοῦ πλαισίου μέσα στὸ ὁποῖο φανερώνεται ἡ θεία παρουσία⁹, ἀλλὰ παίζει ἰδίως ἓνα ρόλο στὴν περιγραφή τῆς κρίσεως.¹⁰

Ἑρμηνεύοντας τὴ θεοφάνεια τῆς ἐρήμου, ἡ δευτερονομιακὴ καὶ ἡ ἱερατικὴ παράδοση προσδιόρισαν τὴ διπλὴ σημασία τοῦ συμβόλου τῆς φωτιᾶς: ἀποκάλυψη τοῦ ζωντανοῦ Θεοῦ καὶ ἀπαίτηση τοῦ ἁγίου Θεοῦ γιὰ ἐξαγνισμό. Ὁ Θεὸς μίλησε¹¹ καὶ ἔδωσε τὶς πλάκες τοῦ νόμου¹² ἀπὸ μέσα ἀπὸ τὴ φωτιὰ, «ὥστε νὰ δώσει στὸν Ἰσραὴλ νὰ καταλάβει ὅτι δὲν ὑπάρχει λόγος νὰ τὸν ἀναπαρισταίνουν μὲ εἰκόνες». Ἀλλὰ ἐπρόκειτο ἐπίσης γιὰ μία καταστρεπτικὴ φωτιὰ¹³ τρομακτικὴ γιὰ τὸν ἄνθρωπο¹⁴. Μόνο ὁ ἐκλεκτὸς τοῦ Θεοῦ διαπιστώνει, ὅτι μπόρεσε νὰ ἀντιμετωπίσει τὴν παρουσία της χωρὶς νὰ πεθάνει¹⁵. Ἀφοῦ ἔφτασε σ’ αὐτὴ τὴ φάση ὁ Ἰσραὴλ μπορεῖ χωρὶς τὸν κίνδυνο συγχύσεως τοῦ Θεοῦ μὲ ἓνα φυσικὸ στοιχεῖο, νὰ βλέπει τὸ Θεὸ ὡς «*πῦρ καταναλῖσκον*»¹⁶. Αὐτὴ εἶναι μία

⁷ Ἡσαΐου 6.

⁸ Ἰζεκιήλ 1.

⁹ Δανιήλ 7,10.

¹⁰ Δανιήλ 7, 11.

¹¹ Δανιήλ 4,12. 5,4. 22.24.

¹² Δανιήλ 9,10

¹³ Δανιήλ 5,25. 18,16.

¹⁴ Δανιήλ 5, 5.

¹⁵ Δανιήλ 4, 33.

¹⁶ Δανιήλ 4,24. 6,15.

μεταφορική έκφραση τοῦ θέματος τῆς ζηλοτυπίας τοῦ Θεοῦ¹⁷. Ἡ φωτιά συμβολίζει τὴν ἀδιαλαξία τοῦ Θεοῦ ἀπέναντι στὴν ἁμαρτία, κατακαίει ὅ,τι συναντᾷ, τὸ ἴδιο καὶ ὁ Θεὸς, ὅταν πρόκειται γιὰ τὸ σκληρημένο ἁμαρτωλὸ. Τὰ πράγματα εἶναι διαφορετικὰ, ὅταν πρόκειται γιὰ τοὺς ἐκλεκτοὺς Του, ἀλλὰ ὅπωςδήποτε πρέπει νὰ μεταμορφώσει ἐκεῖνον τὸν ὁποῖον πλησιάζει ὁ Θεὸς τοῦ φωτὸς.

2. Ὁ δημιουργὸς τοῦ φωτὸς.

Τὸ φῶς, ὅπως καὶ καθετὶ ἄλλο, δὲν ὑπάρχει παρὰ μόνο σὰν δημιουργήμα τοῦ Θεοῦ: φῶς τῆς ἡμέρας ποὺ πρόβαλε μέσα ἀπὸ τὸ ἀρχικὸ χάος¹⁸, φῶς τῶν ἄστρων ποὺ φωτίζουν τὴ γῆ μέρα καὶ νύχτα¹⁹. Ὁ Θεὸς τὸ στέλνει καὶ τὸ ἀνακαλεῖ καὶ αὐτὸ ὑπακούει τρέμοντας²⁰. Τὸ σκότος ποὺ ἐναλλάσσεται μὲ τὸ φῶς βρίσκεται ἐξάλλου στὴν ἴδια κατάσταση μὲ αὐτὸ, γιατί εἶναι ὁ ἴδιος Θεὸς «ὁ κατασκευάσας φῶς καὶ ποιήσας σκότος»²¹. Νὰ γιατί φῶς καὶ σκότος ψάλλουν τὸ ἴδιο ᾄσμα γιὰ νὰ ὑμνήσουν τὸν «Δημιουργό».²² Κάθε μυστικὴ ἀντίληψη ἀπορρίπτεται ἔτσι ριζικὰ, ἀλλὰ αὐτὸ δὲν ἐμποδίζει τὸ φῶς καὶ τὸ σκότος νὰ ἔχουν συμβολικὴ σημασία.

3. Ὁ Θεὸς ἐνδεδειμένος φῶς.

Πράγματι, ὅπως καὶ τὰ ἄλλα δημιουργήματα τὸ φῶς εἶναι ἓνα σημάδι ποὺ φανερώνει μὲ τρόπο ὁρατὸ κάτι ἀπὸ τὸ Θεὸ. Εἶναι κάπως ἡ

¹⁷ Ἐξόδου 20, 5. 34, 14. Δευτερονομίου 6, 15.

¹⁸ Γενέσεως 1,1-5.

¹⁹ Γενέσεως 1, 14-19.

²⁰ Βαρούχ 3,33.

²¹ Ἡσαΐου 45,7. Ἀμώς 4,13.

²² Ψαλμοῦ 18,2 καὶ ἐξῆς 148,3. Δανιήλ 3, προσευχή 47 κ. ἐξῆς.

άνταύγεια τῆς δόξας Του. Μ' αὐτὴν τὴν ἔννοια ἀποτελεῖ μέρος τοῦ λεκτικοῦ τρόπου ποὺ χρησιμοποιεῖται προκειμένου νὰ ἀναφερθοῦν οἱ θεοφάνειες. Εἶναι τὸ ἔνδυμα μὲ τὸ ὁποῖο περιβάλλεται ὁ Θεός.²³ Ὅταν ἐμφανίζεται, «*φέγγος αὐτοῦ ὡς φῶς ἔσται, κέρατα ἐν χερσὶν αὐτοῦ*»²⁴. Ὁ οὐράνιος θόλος, πάνω στὸν ὁποῖο στηρίζεται ὁ θρόνος Του, εἶναι ἀστραφτερός, ὅπως τὸ κρύσταλλο.²⁵ Ἄλλα κείμενα ποὺ παρουσιάζουν νὰ περιβάλλεται ἀπὸ φωτιά²⁶, ἢ νὰ ἐκτοξεύει τίς ἀστραπὲς τῆς καταιγίδας²⁷. Ὅλες αὐτὲς οἱ συμβολικὲς εἰκόνες ἐμπεδώνουν μία σχέση ἀνάμεσα στὴν θεία παρουσία καὶ στὴν ἐντύπωση ποὺ προκαλεῖ στὸν ἄνθρωπο ἕνα ἐκθαμβωτικὸ φῶς. Ὅσο γιὰ τὸ σκότος δὲν ἀποκλείει τὴν παρουσία τοῦ Θεοῦ, ἀφοῦ αὐτὸς τὸ βυθομετρεῖ καὶ «*σκότος οὐ σκοτιστήσετε ἀπὸ σοῦ*»²⁸. Ὡστόσο τὸ κατεχοχὴν σκότος, τὸ σκότος τοῦ Ἄδη, εἶναι ἕνας τόπος, ὅπου οἱ ἄνθρωποι «*ἀπώσθησαν ἐκ τῆς χειρὸς σου*»²⁹. Μέσα στὸ σκοτάδι, λοιπὸν, ὁ Θεὸς βλέπει χωρὶς νὰ φαίνεται, εἶναι παρὼν χωρὶς νὰ προδίδεται.

4. Ὁ Θεὸς εἶναι φῶς.

Μολονότι παρατηρεῖται αὐτὴ ἡ προσφυγὴ στὸν συμβολισμό τοῦ φωτός, μόνο ἀργότερα, στὸ βιβλίο τῆς Σοφίας, τὸ φῶς ἀποδίδεται στὴ θεϊκὴ οὐσία. Διάχυση τῆς δόξας τοῦ Θεοῦ, ἡ Σοφία «*ἀπαύγασμα ἐστὶ φωτὸς αἰδίου*» ἀνώτερη ἀπὸ κάθε ἄλλο δημιουργημένο φῶς³⁰. Ὁ

²³ Ψαλμοῦ 103,2.

²⁴ Ἀβακούμ 3,3 καὶ ἐξῆς.

²⁵ Ἐξόδου 24,10. Ἰεζεκιήλ 1,22.

²⁶ Γενέσεως 15,17. Ἐξόδου 19,18. 24,17. Ψαλμοῦ 17,9. 49,3.

²⁷ Ἰεζεκιήλ 1,13. Ψαλμὸς 17,15.

²⁸ Ψαλμοῦ 18,11 ἐξ. Δευτερονομίου 2, 22.

²⁹ Ψαλμοῦ 87,6 καὶ ἐξῆς 13.

³⁰ Σ. Σολομώντος 7, 27. 29 ἐξῆς.

συμβολισμός έδω φτάνει σέ ένα στάδιο αναπτύξεως, που ή Καινή Διαθήκη θα τὸ χρησιμοποιήσῃ εὐρύτερα.

ά . Τὸ φῶς δωρεὰ τοῦ Θεοῦ. Τό φῶς τῶν ζώντων.

«Καὶ γλυκύ τό φῶς καὶ ἀγαθῶν τῆς ὀφθαλμοῖς τοῦ βλέπειν σὺν τόν ἥλιον»³¹. Κάθε ἄνθρωπος δοκίμασε αὐτὴ τὴν ἐμπειρία ἀπὸ ὅπου προέρχεται καὶ ἓνας στενὸς συσχετισμὸς τοῦ φωτὸς καὶ τῆς ζωῆς: γεννιέμαι σημαίνει «βλέπω τόν ἥλιον»³². Ὁ τυφλὸς ποὺ δὲν βλέπει «τό φῶς τοῦ Θεοῦ»³³ ἔχει μία πρόγευση τοῦ θανάτου³⁴. Ἀντίθετα, ὁ ἀσθενὴς τὸν ὁποῖο ὁ Θεὸς ἀποσπᾷ ἀπὸ τὸ θάνατο, χαίρεται, βλέποντας νὰ λάμπει πάλι πάνω του «τό φῶς τῶν ζώντων»³⁵ ἀφοῦ ὁ Ἄδης εἶναι ὁ τόπος τοῦ σκότους³⁶. Ἔτσι, φῶς καὶ σκότος εἶναι γιὰ τὸν ἄνθρωπο ἀντίθετες ἀξίες ποὺ θεμελιώνουν τὸ συμβολισμὸ τους.

β . Συμβολισμὸς τοῦ φωτὸς.

Πρὶν ἀπὸ ὅλα, τό φῶς τῶν θεοφανειῶν ἔχει μία ὑπαρξιακὴ σημασία γιὰ ἐκείνους ποὺ τὸ ἀπολαμβάνουν, εἴτε γιατί ὑπογραμμίζει τὸ μεγαλεῖο ἑνὸς Θεοῦ ποὺ ἔχει γίνει οἰκεῖος³⁷, εἴτε γιατί κάνει αἰσθητὲς τίς φοβερὲς θεϊκὲς ιδιότητες³⁸. Σ' αὐτὴ τὴ μυστηριώδη ὑπενθύμιση τῆς θείας παρουσίας ἡ μεταφορικὴ ἔκφραση «τό φῶς τοῦ προσώπου Σου»

³¹ Ἑκκλησιαστὴς 11,7.

³² Ἰώβ 3,16. Ψαλμὸς 57,9.

³³ Ἰώβ 3, 17. 11,8.

³⁴ Ἰώβ 5, 11 ἐξ.

³⁵ Ἰώβ 33, 30. Ψαλμὸς 55, 14.

³⁶ Ψαλμοῦ 87,13.

³⁷ Ἐξόδου 24, 10 καὶ ἐξῆς.

³⁸ Ἀβακούμ 3,3 καὶ ἐξῆς.

προσθέτει ένα καθησυχαστικό τόνο εϋμένειας.³⁹ Ἀλλὰ, ἡ παρουσία τοῦ Θεοῦ στὸν ἄνθρωπο εἶναι κυρίως προστατευτική. Μὲ τὸ Νόμο Του φωτίζει τὰ βήματα τοῦ ἀνθρώπου⁴⁰, εἶναι ἔτσι ὁ λύχνος ποὺ τὸν ὁδηγεῖ⁴¹. Λυτρώνοντάς τον ἀπὸ τὸν κίνδυνο φωτίζει τὰ μάτια του⁴², εἶναι ἔτσι τὸ φῶς του καὶ ἡ σωτηρία του⁴³. Τέλος, ἂν ὁ ἄνθρωπος εἶναι δίκαιος, τὸν ὁδηγεῖ πρὸς τὴ χαρὰ μιᾶς φωτεινῆς ἡμέρας,⁴⁴ ἐνῶ ὁ κακὸς τρικλίζει στὸ σκοτάδι⁴⁵ καὶ βλέπει νὰ σβήνει ὁ λύχνος του.⁴⁶ Ἔτσι, φῶς καὶ σκότος ἀντιπροσωπεύουν τελικὰ τὶς δύο μοῖρες τοῦ ἀνθρώπου τὴν εὐτυχία καὶ τὴ δυστυχία.

γ . Ἐπαγγελία τοῦ φωτός.

Εἶναι, λοιπὸν, ἐκπληκτικὸ νὰ ξαναβρίσκει κανεὶς τὸ συμβολισμὸ τοῦ φωτός καὶ τοῦ σκότους στοὺς Προφῆτες, μὲ ἐσχατολογικὴ προοπτικὴ. Τὸ σκότος, ἀπειλητικὴ μάστιγα ποὺ δοκίμασαν οἱ Αἰγύπτιοι⁴⁷, ἀποτελεῖ ἓνα ἀπὸ τὰ σημεῖα ποὺ προαγγέλουν τὴν ἡμέρα τοῦ Θεοῦ⁴⁸ γιὰ ἓνα κόσμον ἁμαρτωλὸ. Ἡ μέρα αὕτὴ θὰ εἶναι σκότος καὶ ὄχι φῶς⁴⁹.

³⁹ Ψαλμοῦ 4,7. 30, 17. 88, 16. Ἀριθμῶν 6,24 κ. ἐξῆς. Βλ. Παροιμιῶν 16, 15.

⁴⁰ Παροιμιῶν 6,23. Ψαλμὸν 118,105.

⁴¹ Ἰώβ 29,3. Ψαλμοῦ 17,29.

⁴² Ψαλμοῦ 12,4.

⁴³ Ψαλμοῦ 26,1.

⁴⁴ Ἡσαΐου 58,10. Ψαλμοῦ 35, 10. 96,11. 111,4.

⁴⁵ Ἡσαΐου 59,9 κ. ἐξῆς.

⁴⁶ Παροιμιῶν 13,9. 24. Ἰώβ 18, 5 κ. ἐξῆς.

⁴⁷ Ἐξόδου 10,21.

⁴⁸ Ἡσαΐου 13,10. Ἰερεμίου 4, 23. 13,16. Ἰεζεκιήλ 32,7. Ἀμώς 8,9. Ἰωήλ 2,10. 3,4 καὶ 4,15.

⁴⁹ Ἀμώς 5,18. Βλ. Ἡσ. 8, 21 κ. ἐξῆς.

Ὡστόσο ἡ ἡμέρα τοῦ Θεοῦ θὰ πρέπει νὰ ἔχει καὶ μία ἄλλη ὄψη ἀκόμη, χαρᾶς καὶ ἀπελευθερώσεως γιὰ τὸ ταπεινωμένο καὶ ταλαιπωρημένο ὑπόλειμμα τῶν δικαίων. Τότε «ὁ λαὸς ὁ πορευόμενος ἐν σκότει» θὰ δεῖ «φῶς μέγα»⁵⁰. Ἡ εἰκόνα εἶναι ξεκάθαρη καὶ ταιριάζει σὲ πολλές περιπτώσεις. Φέρνει στὴ σκέψη ἀρχικὰ τὴ διαύγεια μιᾶς θαυμαστῆς ἡμέρας⁵¹, χωρὶς ἐναλλαγὴ ἡμέρας καὶ νύχτας⁵², φωτισμένης ἀπὸ τὸν «Ἥλιον δικαιοσύνης».⁵³ Μολαταῦτα, ἡ αὐγὴ ποὺ θὰ ἀνατείλει πάνω στὴ νέα Ἱερουσαλὴμ⁵⁴ θὰ εἶναι ἄλλης φύσεως ἀπὸ τὴν αὐγὴ τοῦ παρόντος αἰῶνος. Ὁ ζωντανὸς Θεὸς θὰ φωτίσει ὁ ἴδιος τοὺς δικούς Του⁵⁵. Ὁ νόμος Του θὰ φωτίσει τοὺς λαοὺς⁵⁶ ὁ δοῦλος Του θὰ εἶναι τὸ φῶς τῶν ἐθνῶν.⁵⁷

Γιὰ τοὺς δικαίους καὶ τοὺς ἁμαρτωλοὺς θὰ ξαναὑπάρξουν ἔτσι, τὴν ὑπέρτατη ἡμέρα, οἱ δύο μοῖρες ποὺ ἓνα ἐντυπωσιακὸ παράδειγμά τους παρουσίαζε ἡ ἱστορία τῆς Ἑξόδου. Τὸ σκότος γιὰ τοὺς ἀσεβεῖς, ἀλλὰ γιὰ τοὺς ἁγίους τὸ ἄπλετο φῶς.⁵⁸ Αὐτοὶ ἐδῶ θὰ λάμπουν σὰν τὸν οὐρανὸ καὶ τὰ ἄστρα, ἐνῶ οἱ ἀσεβεῖς θὰ μείνουν γιὰ πάντα μέσα στὴ φρίκη τοῦ σκοτεινοῦ Ἄδη.⁵⁹ Οἱ προσδοκίες καταλήγουν σὲ ἓνα κόσμον μεταμορφωμένο σύμφωνα μὲ τὴν εἰκόνα τοῦ Θεοῦ τοῦ φωτός.

⁵⁰ Ἡσαΐου 9,1. 42,7. 49,9. Μιχαίου 7,8 κ. ἐξῆς.

⁵¹ Ἡσαΐου 30,26.

⁵² Ζαχαρίου 14,7.

⁵³ Μαλαχίου 4,2.

⁵⁴ Ἡσαΐου 60,1 κ. ἐξῆς.

⁵⁵ Ἡσαΐου 60, 19 κ. ἐξῆς

⁵⁶ Ἡσαΐου 2,5. 51,4. Βαρούχ 4, 2.

⁵⁷ Ἡσαΐου 42,6. 49,6.

⁵⁸ Σ. Σολωμώντος 17,1. 18,4.

⁵⁹ Δευτερονομίου 12,3. Βλ. Σ. Σολομώντος 3,7.

δ . Στήν πορεία τῆς ἱστορίας. Ἡ θυσία μὲ τὴ φωτιά.

Μιὰ ἀνάλογη παράσταση τοῦ Θεοῦ ὡς «*πῦρ καταναλῖσκον*» βρίσκεται ἐπίσης στὴν τελετουργικὴ χρῆση τῶν ὀλοκαυτωμάτων. Μὲ τὴν πλήρη ἀνάλωση ἀπὸ τὴ φωτιά τοῦ θύματος ποὺ ὁ καπνὸς του ἀνέβαινε κατόπι πρὸς τὸν οὐρανὸ, ὁ Ἰσραὴλ ἐξέφρασε ἴσως τὴν ἐπιθυμία του γιὰ ὀλοκληρωτικὸ ἐξαγνισμό ἢ, πιὸ σίγουρα, τὴ θέλησή του νὰ προσφέρει ἔτσι ἓνα δῶρο ἀμετάκλητο. Κι' ἐδῶ πάλι ἡ φωτιά ἔχει συμβολικὴ μόνον σημασία, καὶ ἡ χρῆση της δὲν ἐξαγιάζει ὅποιαδήποτε λειτουργία. Εἶναι ἀπαγορευμένο νὰ προσφέρεται ὡς ὀλοκαύτωμα ὁ πρωτότοκος γιὸς.⁶⁰ Ἀλλὰ αὐτὴ ἡ συμβολικὴ σημασία τῆς φωτιάς ἔχει μεγάλη σπουδαιότητα στὴ λατρεία. Μία ἀκοίμητη φωτιά πρέπει νὰ διατηρεῖται πάνω στὸ θυσιαστήριον⁶¹, ἀλλὰ φωτιά ἀχειροποίητη. Δυστυχισμένος ὅποιος θὰ τολμοῦσε νὰ ὑποκαταστήσει τὴ φωτιά τοῦ Θεοῦ μὲ μία βέβηλη φωτιά⁶². Μήπως ὁ Θεὸς δὲν εἶχε ἐπέμβει μὲ θαυμαστὸ τρόπο στὶς φημισμένες θυσίες τοῦ Ἀβραὰμ⁶³, τοῦ Γεδεὼν⁶⁴, τοῦ Δαυΐδ,⁶⁵ τοῦ Σολομῶντα⁶⁶ καὶ τοῦ Ἡλίου⁶⁷ ὡς τὴ θαυματουργικὴ ἀνάφλεξη τοῦ λιμνασμένου νεροῦ σὲ μία

⁶⁰ Λευϊτικοῦ 18,21. Βλ. Γενέσεως 22,7 καὶ 12.

⁶¹ Λευϊτικοῦ 6,2-6.

⁶² Λευϊτικοῦ 9,24-10,2.

⁶³ Γενέσεως 15,17.

⁶⁴ Κριτῶν 6,21.

⁶⁵ Ἀ Παροιμιῶν 21, 26.

⁶⁶ Β Παροιμιῶν 7,1 κ. ἐξῆς.

⁶⁷ Γ Βασιλειῶν 18,38.

νέα ἀκοίμητη φωτιά⁶⁸. Μὲ τὴ φωτιά ὁ Θεὸς δέχεται τὴ θυσία τοῦ ἀνθρώπου γιὰ νὰ συνάψει μαζί του μία συμφωνία λατρείας.

Μετά πατρικῶν εὐχῶν καί ἀγάπης

Ο ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ

† Ὁ Καισαριανῆς, Βύρωνος & Ὑμηττοῦ Δανιήλ.

⁶⁸ Β' Μακκαβαίων 1,18 κ. ἐξῆς.